

12TH Зимски салон
- ШЕНГЕН -
12th Winter salon -schengen-
22 февруари 2008, Мала станица
22nd February 2008, Mala stanica

12 ЗИМСКИ САЛОН winter salon

шенген
schengen

друштво на ликовните уметници на македонија
artists' association of macedonia

мултимедијален центар - мала станица
multimedia centre - mala stanica

скопје
skopje 2008

ШЕНГЕН ...? - НЕПРИСТОЕН ПРЕДЛОГ

Животот на македонскиот граѓанин е стеснен во границите кои не се само формални и географски и не завршуваат на ова парче наша територија.

Чуварите отаде меѓата, исправени во своето величие и надменост со празни политички аргументи, но со строги ововременски правила, ја ништат културната вредност која се зародила тука, на изворот на - писменоста и азбуката. Не паметат чуварите дека со завист погледнувале кон Истокот, каде што освен сонцето свои зраци и звуци оддавале книжевноста, сликарството, цивилизацијата...

Денешниот неоколонијален дискурс наметнат врз нашата земја и нејзините жители е едностран чин на ментално насилство кое е во спротивност и судир со вредностите што ги продуцираат процесите на глобализацијата. Тоа го прави движењето еднонасочно. Светот може кај нас, ние не смееме кај него!

Строгиот визен режим и неговото величество ШЕНГЕН ја претвораат Македонија во камп за сиромашни и гневни луѓе. Тоа ќе предизвика далекусежни последици врз новите генерации Македонци, кај кои се развива менталитет на изолационизам и ксенофобија и ги прави инфериорни во однос на европските граѓани.

Слободниот проток на луѓе, стоки, услуги, идеи е еден од принципите врз кои ЕУ ги изгради својата репутација и успех, и без кои не можеме да се надеваме на вклучување во глобализираниот светски пазар.

А за да знаеме какви сме НИЕ, треба да знаеме што има надвор од нашето општество, надвор од нашиот двор и синор, за да можеме да се натпреваруваме со ДРУГИТЕ. А тоа можеме да го постигнеме со запознавање и поделба на искуствата со други места и луѓе.

Омалуважувачкиот однос го ништи самопочитувањето.

Губи ли со тоа Европа, бидејќи не го ползува нашиот потенцијал?

Почитуван колега, вашиот авторски ангажман треба содржински и асоцијативно да ја интерпретира зададената тема. Да го искаже Вашиот недвосмислен творечки став и одговор, Вашите размислувања пренесени на ликовен план со инструментите на ликовниот јазик.

SCHENGEN...? – AN INDECENT PROPOSAL

The life of the Macedonian citizen is limited to borders which are not merely formal and geographical, and do not end only with the territory they encircle.

There are guardians on the other side of these boundaries – standing upright in their greatness and conceit with empty political arguments, but abiding by strict earthly rules – who have actually started destroying the cultural values created here, in the birthplace of literacy and the Cyrillic alphabet. These guardians seem to have forgotten that the East, where not only the sun shone, but also literature, arts and culture blossomed, was once looked up to with great respect.

The present-day neo-colonial status imposed on this country and its inhabitants is a unilateral act of mental violence which runs contrary to all the values created by the globalization process. The movement is a one-way street: the world can come to us, but we are not allowed to go anywhere.

The strict visa regime and the mighty Schengen Agreement have transformed Macedonia into a camp for deprived and angry people. This will have far-reaching consequences for the new generations of Macedonians, who have already begun developing a mentality of isolationism and xenophobia, feeling inferior to the rest of Europe's citizens.

The free flow of people, goods, services and ideas is one of the principles upon which the European Union has built its reputation and success. Without this, we cannot hope to be competitive in the already globalized international market.

And in order to know OURSELVES and to be able to compete with OTHERS, we must maintain contact with what lies beyond our community and society. We can achieve this only through making ourselves familiar and by sharing our experiences with other people and places.

Such a condescending attitude is proving detrimental to the self-respect of the people in this country. Is this not Europe's loss too, the refusal to bring our potential into play?

ЗА ГРАНИЦИТЕ И ЗА БЕЗГРАНИЧНОСТА

Кураторите честопати се исправени пред искушението да го употребат клишето според кое уметноста не познава граници, зашто нејзиниот јазик е единствениот универзално достапен метод на комуникација, остваруван на емоционално, духовно и метафизичко ниво. И покрај неспорноста на тоа размислување, можат да бидат препознаени доволно многу докази за спротивното. Постојат многу примери, кога уметноста се покажува немоќна да ја оствари својата инхерентна трансграничност, заради некоја од многуте причини од културно-историска, идеолошка или религиозна природа. Пооделно или во комбинација, тие фактори се во состојба да создадат парадокс на разделеност, на сегрегација и антагонизам па дури и во сферата на естетиката и духовноста. Најнезначаен, можеби, се покажува географскиот фактор. Дури напротив, особено силно се појавува во зоната на границата, на контактот, таму каде што се пресретнуваат и допираат различните култури, идеолошките системи или привремените политички концепти. Европа ја познава една од најапсурдните појави на таквото разграничување - Железната завеса, која го пресекуваше континентот политички и духовно, цели четири децении по завршувањето на Втората Светска војна. Од едната страна на завесата уметноста се развиваше во вистинска форма како територија на слободно уметничко изразување, а од другата страна како осакатен идеолошки додаток на власта.

На таа историска сцена уметниците од поранешна Југославија имаа ретка можност да ја сочуваат уметничката слобода на изразот и покрај еднoпартиската диктатура. Автентичниот југословенски „трет пат“ допушти естетска автономија, незамислива за другите источноевропски „народни демократии“ а творците со завист гледаа на своите колеги од Словенија, Хрватска, Србија, Босна и Македонија, кои можеа да си дозволат да бидат апстрактни сликари (творци) и да патуваат слободно по целиот свет за да имаат непосреден контакт со Западот и со случувањата на меѓународната уметничка сцена.

По падот на комунизмот во Европа и распаѓот на неколку мултиетнички држави, некогашната Железна завеса постепено се претвори во друг тип на преграда, во таканаречената Шенген зона која треба да го контролира слободното движење. Како иронија на судбината, во

OF BORDERS, LIMITS AND LIMITNESS

Art critics are usually subjected to the temptation of using the cliché that art knows no borders because its language is the only really universal method of communication that is effective on the emotional, on the spiritual and even on the metaphysical level. Given the irrefutability of that notion, it is still possible to identify a fair number of counter-arguments. There is more than one example when art is simply not in a position to live up to its intrinsic trans-boundary nature due to any of a number of reasons touching history, culture ideology or religion. One by one or in combined, all these factors result in the paradox of disintegration, segregation and antagonisms reaching out to the spiritual realm of art and aesthetics. Distance seems to be the least important factor; quite the opposite, the paradox shows a striking performance especially in border areas and no-man land, in zones of impact where different cultures, ideologies or political systems meet or clash. European history has witnessed an extreme aberration of that kind of hostile demarcation – The Iron Curtain that used to serve as the continental divide for four decades after the end of WW II. On one side of it art continued to serve its purpose – to be the free territory of unlimited artistic quest, on the other fine arts were degraded to an incapacitated state-controlled ideological tool. On that historical background artist active in what used to be the Yugoslav Federation enjoyed a rare in a communist one-part state: to be uninhibited in their creativeness. The peculiar Yugoslav Third Way allowed a degree of artistic unthinkable in the rest of “peoples democratic” communist states in Eastern Europe where artist looked with envy at their colleagues from Slovenia, Croatia, Serbia, Bosnia or Macedonia who could afford to create abstract art or other non-tolerated trends; to travel and to exhibit in the West and to participate on the international art scene.

The end of communism in Europe saw the disintegration of several multi-ethnic states and the transformation of what used to be the Iron Curtain into a different type of border line curtailing the free movement within all parts of the continent, this being the so called Schengen border. It was an unfortunate irony that this time around the countries of former Yugoslavia were the ones who were left out. The biggest irony was that the victims were those who had considered it granted to benefit from their right of free travel. In the context historical paradoxes there shows yet another one: the Balkan

конкретниот случај, надвор од неа се најдоа повеќето држави од некогашна Југославија, чии граѓани оддамна беа навикнати на вистинското богатство на слободата на движење и уметничкиот израз. Во таа гранична зона никнува уште еден парадокс - балканскиот.

Особено е интересна репризната судбина на народите, кои живееле или се уште живеат на тие мали немирни територии на Балканот. По илјадалетни заеднички, паралелни или споделени државни и културни случувања во кругот на елинистичката цивилизација, на римската цивилизација, на византиската и отоманската империја, восходот на национализмот во 19-от век зародил нови држави и нешто што дотогаш не било познато за овој регион - границите, кои ги прекинале традиционалните патишта и контакти и го изродиле оној таканаречен „балкански“ страв, чувствителност и омраза кон „другиот“ кон „странецот“ или кон „иноверецот“. Наметнатата изолација, смертната насоченост на загрозеност од „врагот“ пораѓа ксенофобија, која пак, од своја страна е предизвикана од чувството на националната омаловаженост, претворајќи понатаму неизбежно во мегаломанија.

Сите неволји се објаснуваат со соседските заговори и злонамерности, а грешките никогаш не се бараат во сопствениот дом. Балканската историја и балканската сегашност за жал изобилуваат со вакви примери.

Но објективните и субјективните примери од реалноста се едно, а реалноста на творечкиот дух нешто друго. Проблемите преку кои поминува едно или друго, географско или политичко детерминирано општество ги има своите вистински кризи, и етапи на опоравување. Но ефектот врз чувствителната материја на уметничкиот израз има двојна смисла. Од една страна уметникот, како секој друг човек припадник на општеството во кое живее, реагира емотивно на работите како болка, навреда или страдање, особено ако тие го допираат сето негово постоење. Од друга страна, творечкиот резултат од тоа страдање е самиот продукт на уметноста; тогаш тој веќе е помалку прашање на толкување на дилемите, „правилно-погрешно“ или „праведно-неправедно“, а се претвара во чист артизам, која веќе се оценува по друг мерник: убедливост, оригиналност, ликовност, длабочина и, се разбира, естетските и филозофските категории.

Поставувањето на темата „Шенген - непристоен предлог“ како предмет на уметнички предизвик пред уметниците, кои се пријавија на

Paradox. The twists of faith in the history of the peoples that have lived on or still inhabit that small and restless edge – the Balkans have often contained a strong degree of the bizarre. After a millennia-lasting cohabitation within the framework of the Hellenic Civilization, of Rome, Byzantium or the Ottoman Empire where statehood and cultural or artistic influences were often shared or mutually influenced, the rise of 19th century nationalism and the subsequent creation of a number of new states brought about a prior unknown phenomenon to the region: the border. Those border lines who were to blame for severing traditional ties and contacts and for the creation of yet another very Balkan trademark: the mistrust, the fear and the hate for the stranger, the alien or the one of a different faith. The decades of isolation and consciously steered hatred and hostility often resulted in xenophobia leading in its turn to megalomania as a disguise of a feeling of national inferiority. Every misfortune was explained and excused with foreign treachery, constipation and mischief and own mistakes and evils were never admitted. Both Balkan history and Balkan present are equally full of examples.

But on another level, there is the substantial difference between historical realities and those of artistic creativity. The political or social crises a certain society often needs to go through eventually find a way to their adequate remedy. But their effect on the fragile fabric of artistic sensitivity has a double meaning: One, they often can be devastating for the artist who, as a human being, reacts emotionally to things like pain, injury of suffering especially when the whole society he is a part of is affected. And second, the product of reliving injustice is an object of art which slowly drifts away of the didactic impulse. The next phase of this metamorphosis has less in common with interpreting the dilemma “good – bad” or “just – unjust”; it has more to do with the qualities of the art piece per se, evaluated with different criteria: credibility, persuasiveness, originality, artistic touch, profoundness or more aesthetic or philosophical categories.

Placing the theme “Schengen, An Indecent Proposal” and the motto of the current *Winter Salon* of the Artists’ Association of Macedonia constitutes an especially stimulating artistic challenge. Ever more daring was the move to invite a “alien” curator for the one-man selection, who would be benefiting both from his apparent ignorance for the current art scene in the Republic of Macedonia as well as from its current evaluation schemes, who would also be responsible for awarding this year’s Grand Prix. Done in this fashion, the final exhibition is, in my opinion, not just be a result of healthy outside unbi-

овогодишниот „Зимски салон“ на ДЛУМ е исклучително храбар и творечки предизвик. Уште по храбар и предизвикувачки е методот на селектирање и определување на добитникот на наградата *Гран-при* од страна на „странскиот“ куратор неоптоварен заради непознавањето на коњуктурата или моменталната оценувачка субординација на уметничката сцена во Република Македонија. Така, освен здравата непристрасност, и оценка без предубедување, веројатно се постигнува нешто уште по вредно: фактот за постоењето на какви и да било граници, повеќе е доказ за непостојаноста на границите. Особено во областа на уметноста која се изразува себе си низ категориите на безграничноста. Можеби животот е една низа од непристојни градивни предлози, кои водат кон неординарни решенија. А границите најверојатно се измислени, за да можат да бидат преминувани.

Филиј Зидаров

ased objectivity, but also a successful experiment in adding a layer outside interpretation of its theme. On top of it there is a chance that this might show how irrelevant the notion of the border and its limits are. Current borders are nothing less than another proof of the relativity and non-persistence of every frontier whose main purpose seems to be to get crossed and this even more so in the art world, since art is manifesting itself by a being limitless quest. Life consists, most probably, of a chain of indecent proposals that we have to choose from. A lot of them turn out to be constructive because they lead to original and unexpected answers.

Filip Zidarov

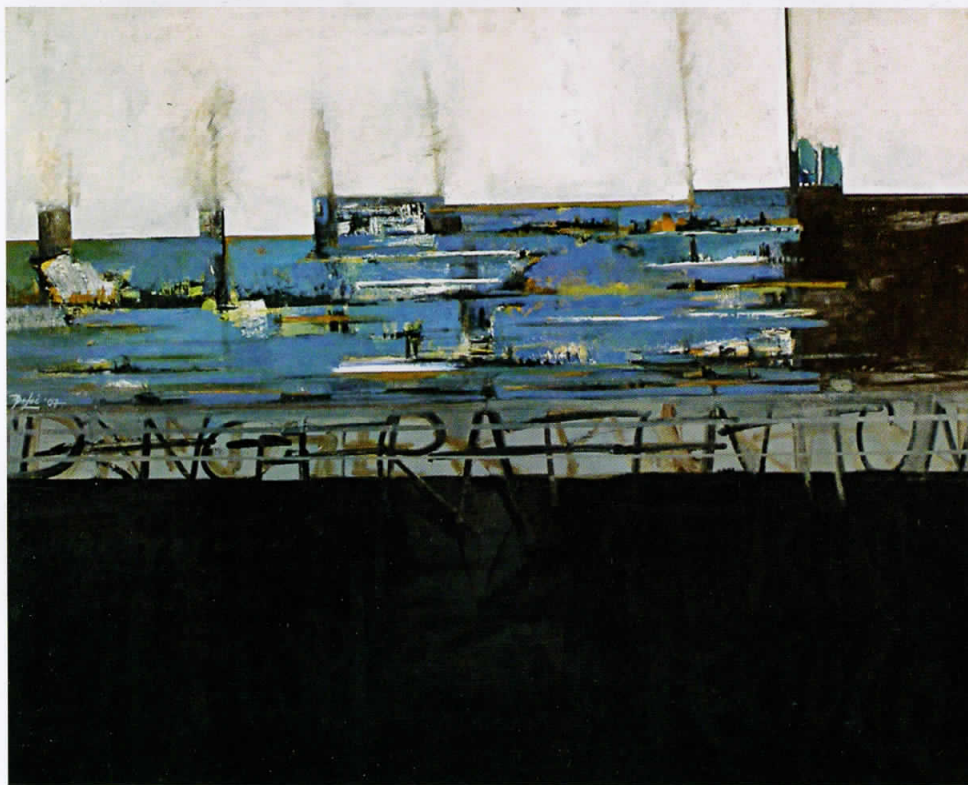

РЕШАТ АМЕТИ **ЕНИГМА 23** / 2007, ТРИПТИХ, КОМБИНИРАНА ТЕХНИКА, 218/140
RESHAT AMETI **ENIGMA 23** / 2007, TRIPTYCH, MIXED MEDIA, 218/140

ИЛИНА АРСОВА **TERRA NOVA INCOGNITA** / 2008, КОМБИНИРАНА ТЕХНИКА, 150/130
ILINA ARSOVA **TERRA NOVA INCOGNITA** / 2008, MIXED MEDIA, 150/130

АТАНАС БОТЕВ **РЕТРОГРАДЕН ПЕРФОРМАНС** / 2007, МАСЛО НА ПЛАТНО, 146/116
ATANAS BOTEV **DECLINED PERFORMANCE** / 2007, OIL ON CANVAS, 146/116

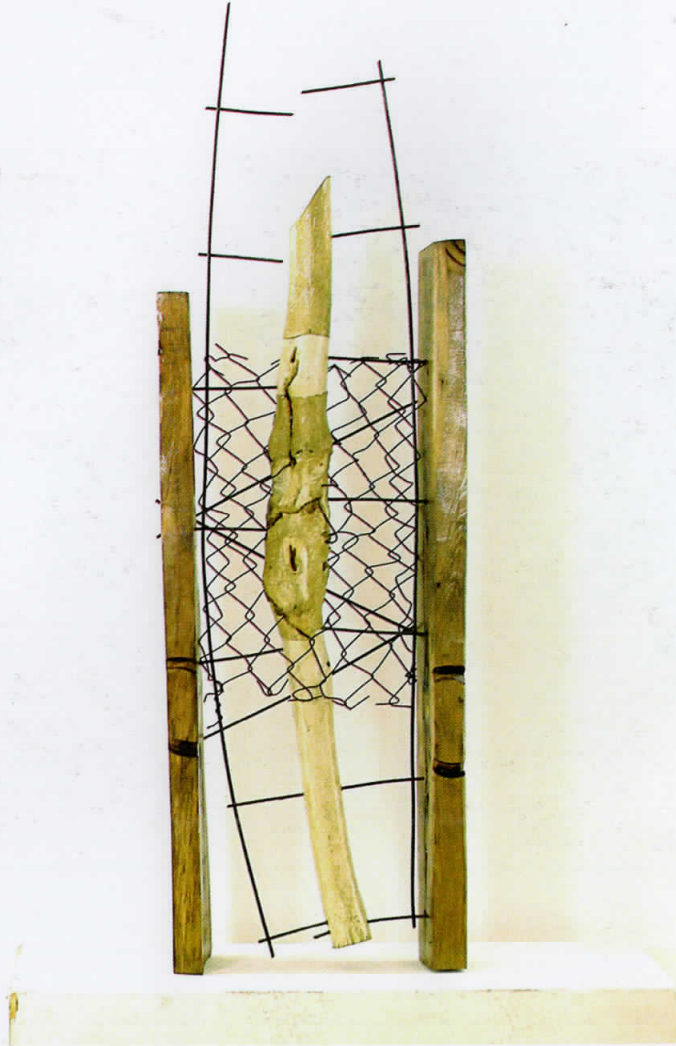

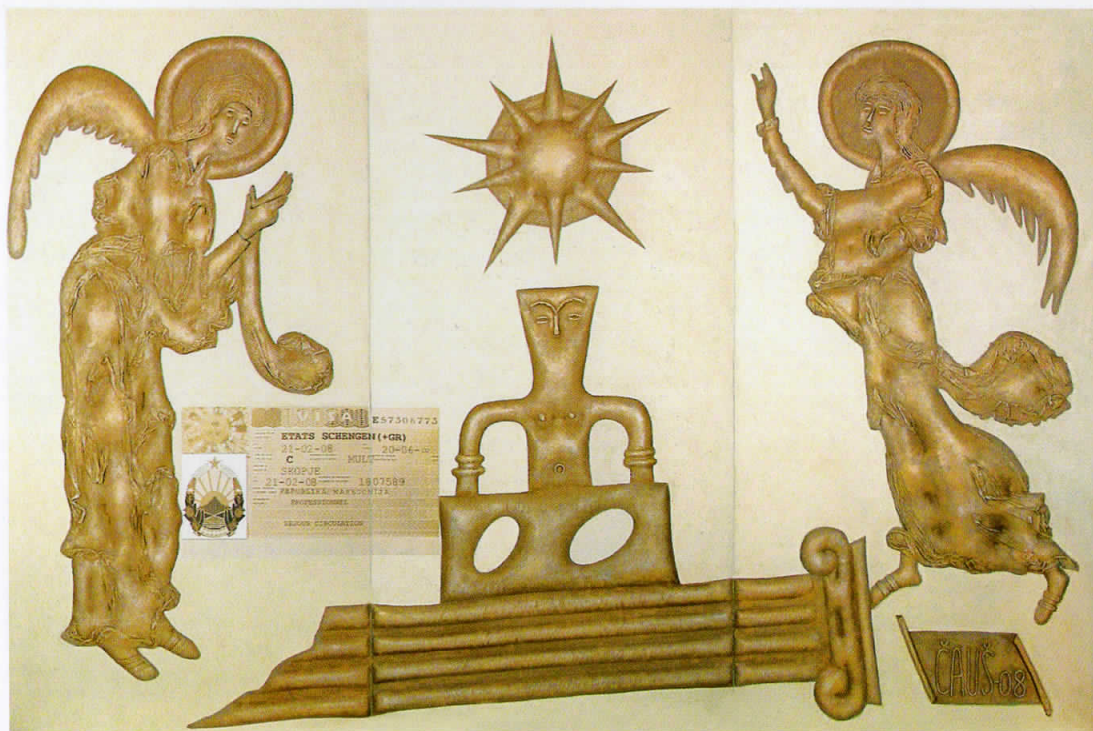

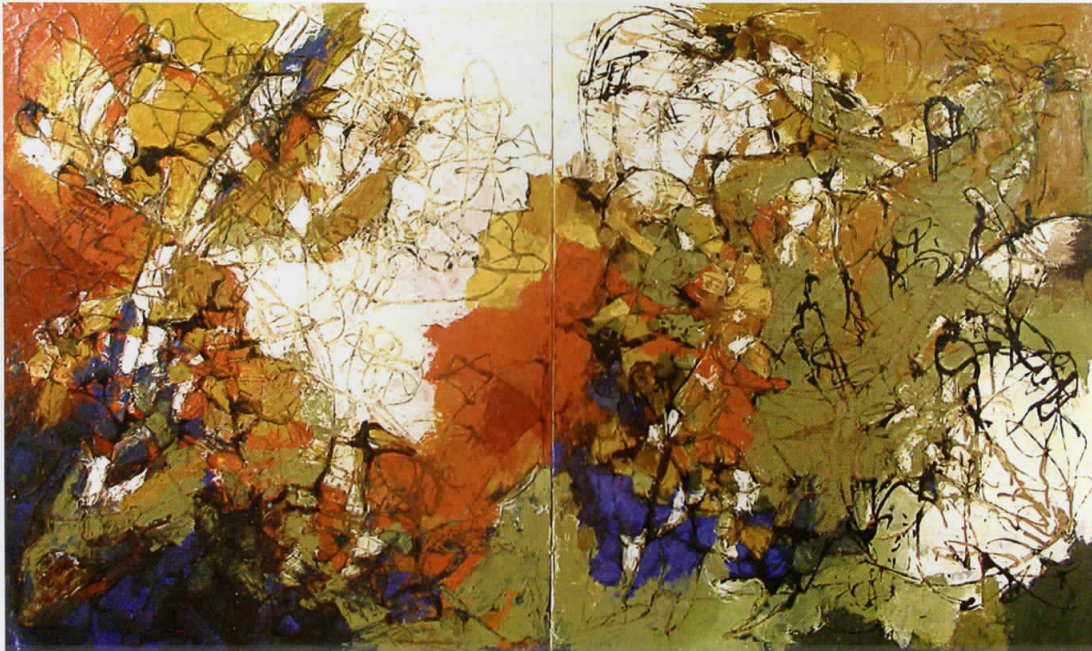
ГОЦЕ БОЖУРСКИ **FM. E.U.** / 2008, МАСЛО НА ПЛАТНО, 160,5/100,2
GOCE BO@URSKI **FM. E.U.** / 2008, OIL ON CANVAS, 160,5/100,2

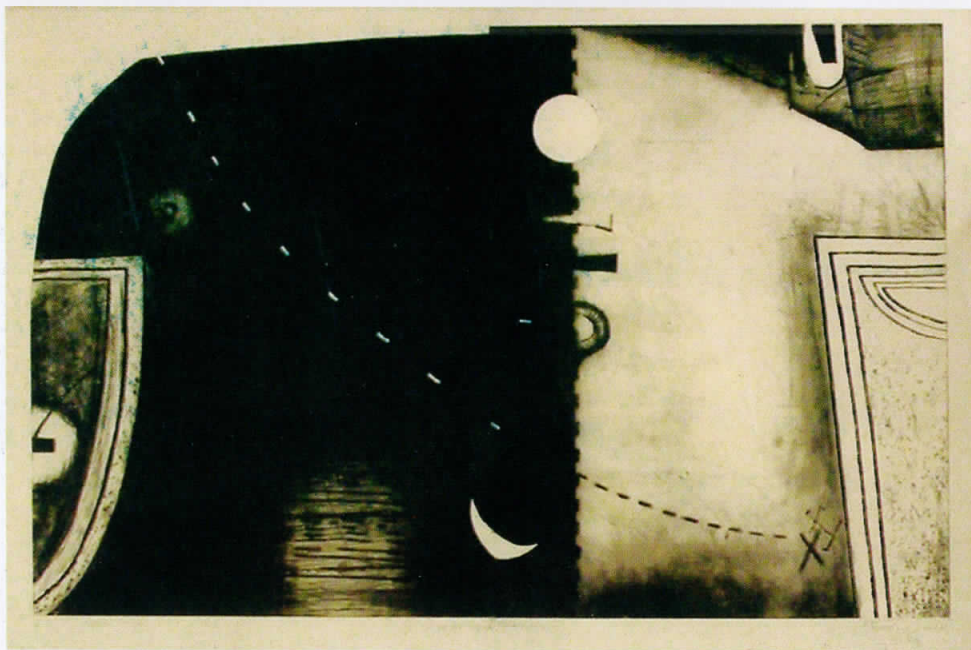

СЕРГЕЈ ДАМОВСКИ **КРИК** / 2007, ДРВО-МЕТАЛ, 140/45/14
SERGEJ DAMOVSKI **SCREAM** / 2007, WOOD-METAL, 140/45/14

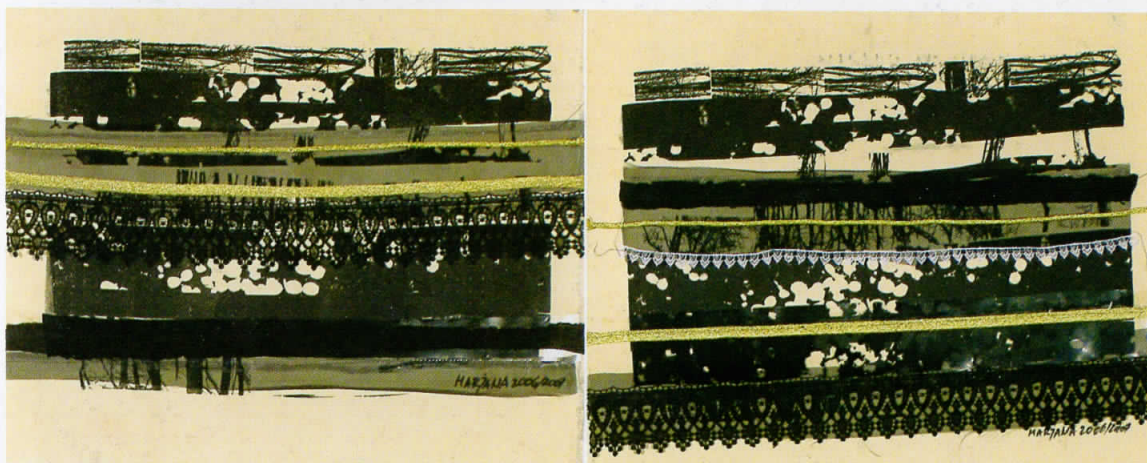

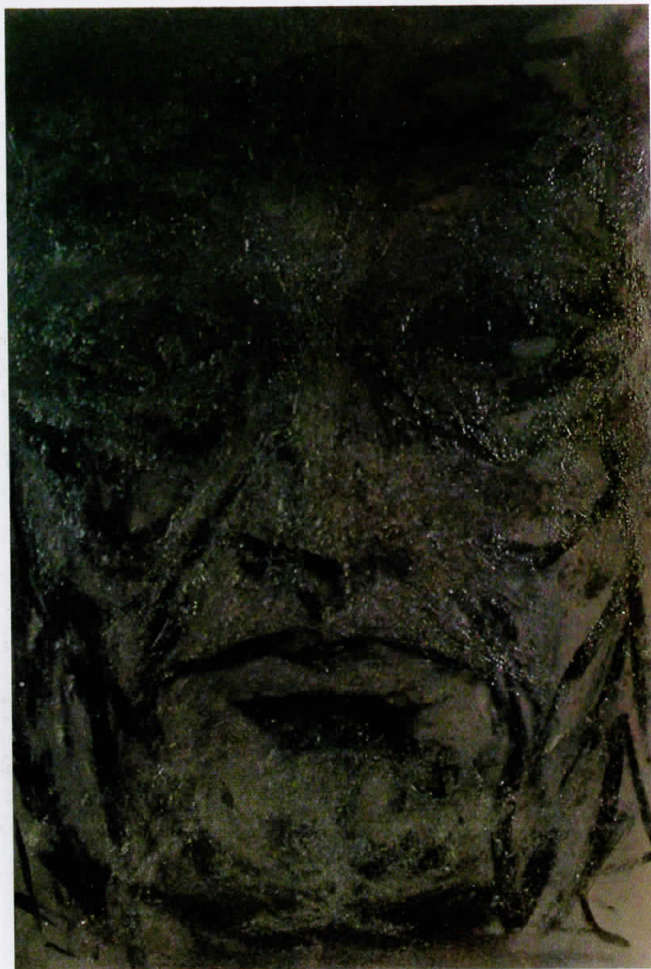

ЕДИП ЛОГА **НАСИЛСТВО I** / 2005, МАСЛО НА ПЛАТНО, 140/100 **НАСИЛСТВО II** / 2005, МАСЛО НА ПЛАТНО, 140/100
EDIP LOGA **VIOLENCE I** / 2005, OIL ON CANVAS, 140/100 **VIOLENCE II** / 2005, OIL ON CANVAS, 140/100

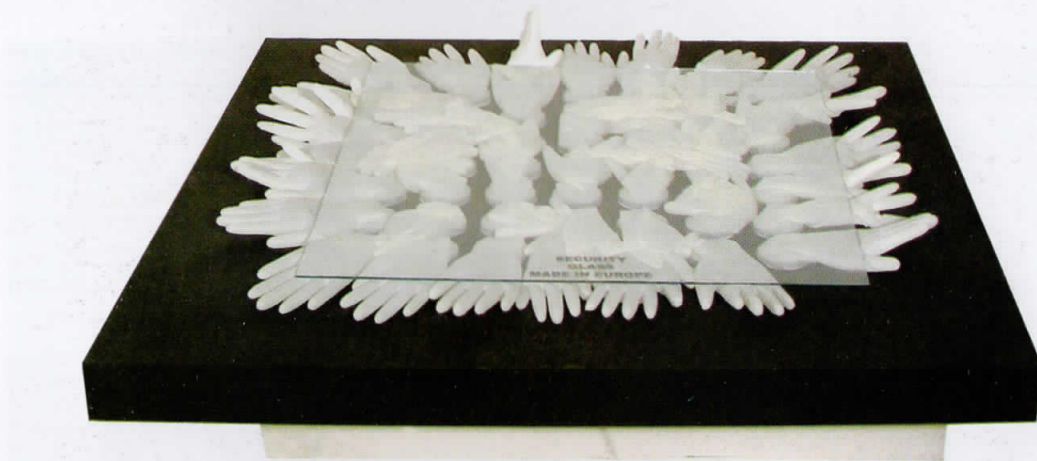
ДАНИЕЛ МАНАСИЕВ *ПОРТРЕТ НА ГОСПОДИН ШЕНГЕН (ЧУВАР НА ПОРТАТА)* / 2008, МАСЛО НА ПЛАТНО, 100/150
DANIEL MANASIEV *PORTRAIT OF MR. SHENGEN (GUARDIAN OF THE GATE)* / 2008, OIL ON CANVAS, 100/150

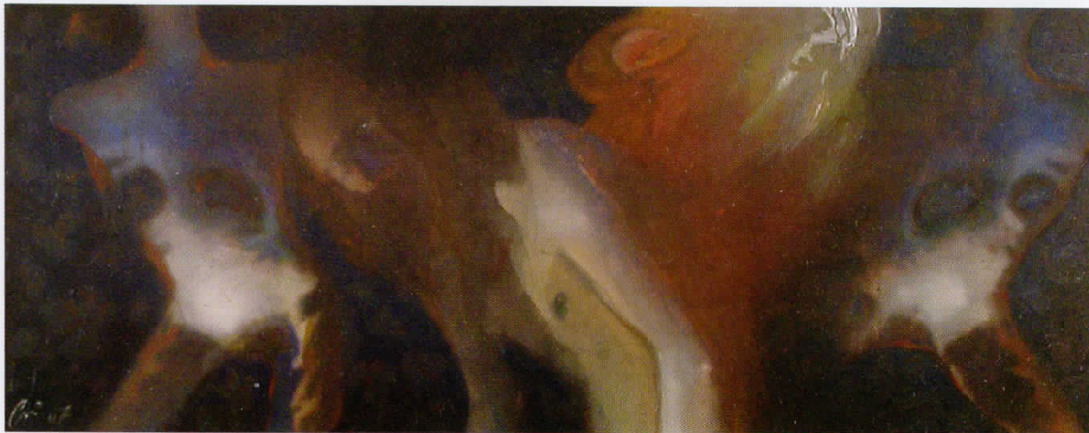

ТОМЕ МИШЕВ *MADE IN EUROPE* / 2007, МАСЛО НА ПЛАТНО, 200/248
ТОМЕ МИЈЕВ *MADE IN EUROPE* / 2007, OIL ON CANVAS, 200/248

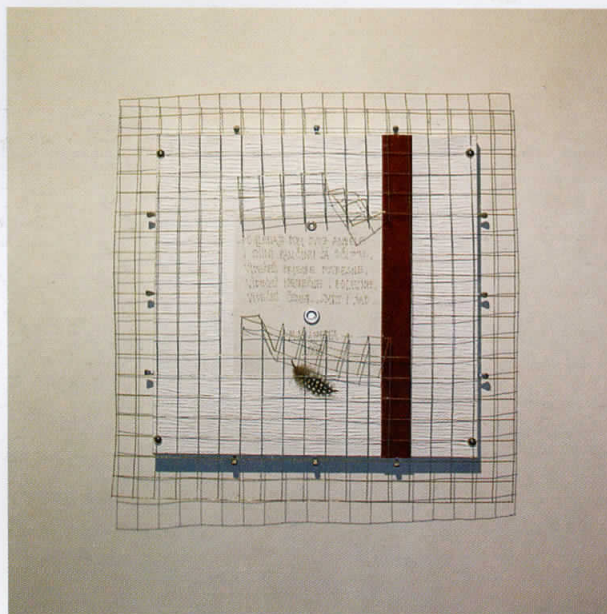

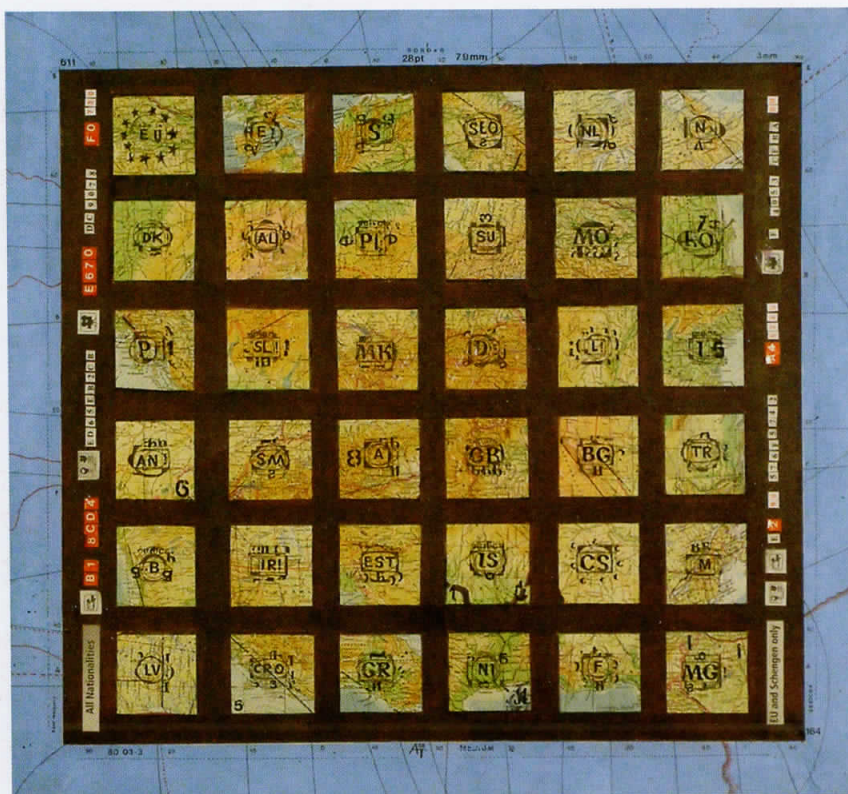

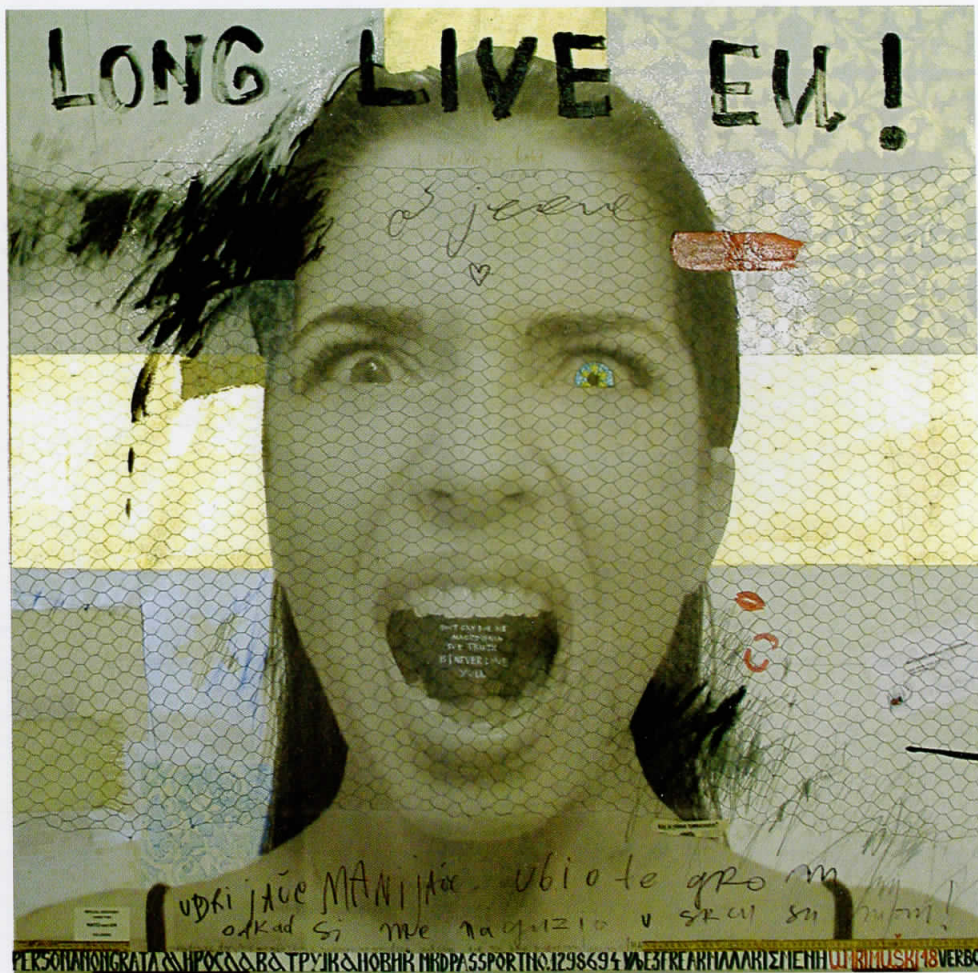

МАРИНА ЦВЕТАНОВСКА-МАРТИНОВСКА

1. **ЗАПАКУВАНО СОСВЕЗДИЕ** / 2007, КОМБИНИРАНА ТЕХНИКА, 17/24/7 2. **РЕШЕНИЕ ОД ИДНИОТ БРОЈ** / 2006, КОМБИНИРАНА ТЕХНИКА, 115/175

МАРИНА ЦВЕТАНОВСКА-МАРТИНОВСКА

1. **PACKED CONSTELLATION** / 2007, MIXED MEDIA, 17/24/7 2. **SOLUTION IN THE NEXT ISSUE** / 2006, MIXED MEDIA, 115/175

Издавач: Друштво на ликовните уметници на Македонија
Одговорен уредник: Тања Балаќ
Организација: Друштво на ликовните уметници
на Македонија и Мултимедијален центар - Мала станица
Селектор и текст: Филип Зидаров
Превод: Филип Корженски
Фотографии: Филип Николовски
Графичка подготовка и печат: Македонска ризница - Куманово
Тираж: 300

Скопје 2008

Мултимедијален центар - Мала станица

Изложбата и каталогот се реализирани со помош
на Министерството за култура на Република Македонија

Editor: Published by The Artists' Association of Macedonia
Editor in chief: Tanja Balak
Organization: The Artists' Association of Macedonia
and Multimedia centre - Mala stanica
Selector and preface: Filip Zidarov
Translation: Filip Korzenski
Photography Filip Nikolovski
Typeset and printing by: Makedonska riznica - Kumanovo
Tiraž: 300

Skopje 2008

Multimedia centre - Mala stanica

The exhibition and the catalogue are supported by the Ministry
of culture of the Republic of Macedonia

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

7.037/.036(497.7)(06.064)

ДРУШТВО на ликовните уметници на Македонија. Зимски салон (12 ; 2008; Скопје)
[Дванаесетти]

12 Зимски салон Шенген : Мултимедијален центар - Мала станица - Скопје /
Друштво на ликовните уметници на Македонија - 12 Winter salon
Schengen : Multimedia centre - Mala stanica / Macedonian association of
fine artists ; [одговорен уредник Тања Балаќ]. - Скопје : Друштво
на ликовните уметници на Македонија, 2008. - 48 стр. : илустр. во бои ; 21 x 23 см

Текст напоредно на мак. и англ. јазик

ISBN 978-9989-797-16-3

1. Насл. стр. насл. - Macedonian Association of fine Artists.
Winter salon (12 ; 2008 ; Skopje) види Друштво на ликовните уметници на Македонија.
Зимски салон (12 ; 2008 ; Скопје)
а) Современа уметност - Македонија - Изложби

ISBN 9989-797-16-1

dlum.makedonija@yahoo.com